

ZAŁĄCZNIK nr 3

do wniosku o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego

AUTOREFERAT

przedstawiający opis dorobku i osiągnięć w pracy naukowo-badawczej

dr inż. Hanna Sikacz

Katedra Pracy i Kapitału

Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny

Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

Wrocław 2019

Spis treści

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe	3
2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych	4
3. Syntetyczna prezentacja rozwoju naukowo-badawczego	5
4. Wskazanie i omówienie głównego osiągnięcia naukowo-badawczego	8
4.1. Tytuł i ogólna charakterystyka bibliograficzna osiągnięcia naukowego	8
4.2. Kontekst powstania monografii i uzasadnienie wyboru problematyki badawczej.....	9
4.3. Problem, cel i charakter badań prezentowanych w monografii	13
4.4. Metodyka badawcza przyjęta w pracy	16
4.5. Struktura i treść monografii.....	19
4.6. Wnioski z badań teoretycznych i empirycznych.....	22
4.7. Wkład wyników pracy badawczej w rozwój nauk o zarządzaniu	25
5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych.....	27
5.1. Obszar badawczy – problematyka ujawniania i raportowania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa	28
5.2. Obszar badawczy – wyniki niefinansowe przedsiębiorstw oraz inwestowanie społecznie odpowiedzialne.....	29
5.3. Obszar badawczy – problematyka funkcjonowania grup kapitałowych	29
5.4. Pozostałe publikacje	30
6. Podsumowanie dorobku i osiągnięć naukowo-badawczych.....	31

1. Posiadane dyplomy i stopnie naukowe

- a. Posiadany stopień naukowy: doktor nauk ekonomicznych w zakresie ekonomii
Tytuł rozprawy doktorskiej: *Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych*
Promotor w przewodzie doktorskim: prof. dr. hab. inż. Stefan Wrzosek
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Recenzenci rozprawy doktorskiej: prof. dr hab. Danuta Sołtys
Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
dr hab. Mirosław Hamrol, prof. AE
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu
Data publicznej obrony rozprawy doktorskiej: 20.11.2008 r.
Data nadania stopnia doktora: 04.12.2008 r.
- b. Posiadany tytuł zawodowy: magister inżynier,
dyplom ukończenia studiów wyższych,
5-letnich studiów magisterskich i inżynierskich
na kierunku Zarządzanie i inżynieria produkcji,
na Wydziale Inżynieryjno-Ekonomicznym Akademii
Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu,
studia ukończone z wynikiem bardzo dobrym ze
średnią ocen wynoszącą 4,83, 2003 r.
- c. Pozostałe dyplomy/świadectwa/
zaświadczenia (wybrane):
grudzień 2018 r.	Zaświadczenie ukończenia kompleksowego kursu z badań jakościowych
listopad 2018 r.	Ukończenie kursu <i>How to Achieve the Sustainable Development Goals - SDG Academy</i> (prowadzenie kursu: prof. Jeffrey Sachs, Columbia University, Sustainable Development Solutions Network)
październik 2018 r.	Certyfikat uczestnictwa w szkoleniu z Elsevier SciVal (narzędzie do analizy danych zawartych w bazie Scopus)
wrzesień 2018 r.	Certyfikat ukończenia szkolenia <i>Innowacyjne metody dydaktyczne (learning by doing, design thinking)</i>
czerwiec 2018 r.	Zaświadczenie ukończenia warsztatów statystycznych - kurs z metod ilościowych
styczeń 2017 r.	Świadectwo ukończenia szkolenia z <i>Projektowania procesów biznesowych z wykorzystaniem programu Witness</i>
styczeń 2016 r.	Certyfikat ukończenia kursu <i>Corporate Social Responsibility & Value Creation</i> (prowadzenie kursu: prof. André Sobczak, Audencia Business School)

grudzień 2015 r.	Certificate of Attendance, EIT Climate-KIC, <i>Pioneers into Practice Programme 2015 on Climate Innovation</i>
czerwiec 2014 r.	Certyfikat Trenera Biznesu, <i>Pakiet Kompetencji Trenerskich</i> realizowany przez firmę BRAINSTORM
czerwiec 2014 r.	Certyfikat ukończenia szkolenia <i>Eurostat – łatwy i darmowy dostęp do statystyk europejskich</i>
marzec 2014 r.	Ukończenie szkolenia <i>Metodyka zwinna (Agile) w zarządzaniu projektami (Volvo)</i> , <i>Wykorzystanie metodyki zwinnej w kaskadowym (waterfall) zarządzaniu projektami (Volvo)</i>
lipiec 2013 r.	Dyplom ukończenia studiów podyplomowych <i>Menadżer projektu badawczo-rozwojowego</i> w Wyższej Szkole Bankowej we Wrocławiu
kwiecień 2013 r.	Dokument Europass Mobility
styczeń 2013 r.	Certificate of Participation in the Leonardo da Vinci Programme, Project No. 2011-1-PL1-LEO03-18641; project TALARIA (<i>Teaching And eLearning advAnces in euRopean mobllity spAce</i>)
wrzesień 2012 r.	Certyfikat ukończenia szkolenia <i>Sposoby pozyskiwania środków na realizację projektów badawczych</i> w ramach projektu <i>Komercjalizacja drogą do sukcesu</i>
listopad 2011 r. / luty 2012 r.	Ukończenie szkolenia <i>Tworzenie i prowadzenie kursów on-line</i>
wrzesień 2008 r.	Świadectwo ukończenia studiów doktoranckich w Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu
czerwiec 2004 r.	Świadectwo ukończenia studium pedagogicznego w Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu

2. Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych

od 01.10.2016 r. do chwili obecnej	Prodziekan ds. rozwoju i promocji, Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
od 01.09.2016 r. do chwili obecnej	adiunkt w Katedrze Pracy i Kapitału (Katedra powstała w wyniku połączenia Katedry Pracy i Stosunków Przemysłowych oraz Katedry Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa), Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
od 28.01.2014 r. do chwili obecnej	współpraca z Uczelnią Jana Wyżykowskiego (do 2017 r. Uczelnia Zawodowa Zagłębia Miedziowego w Lubinie) (prowadzenie zajęć dydaktycznych)
od 15.02.2011 r. do 31.08.2016 r.	adiunkt w Katedrze Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa, Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny,

	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
od 01.10.2008 r. do 14.02.2011 r.	asystent w Katedrze Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa, Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny, Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
od 01.10.2007 r. do 30.09.2008 r.	współpraca z Wyższą Szkołą Handlową (prowadzenie zajęć dydaktycznych)
od 01.10.2003 r. do 30.09.2008 r.	doktorant w Katedrze Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa, Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny (studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania, Informatyki i Finansów), Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu

3. Syntetyczna prezentacja rozwoju naukowo-badawczego

Mój dotychczasowy rozwój naukowo-badawczy jest związany z Uniwersytetem Ekonomicznym we Wrocławiu (wcześniej - Akademia Ekonomiczna im. Oskara Langego we Wrocławiu), który od 2008 r. jest moim podstawowym miejscem pracy. Od początku studiów do chwili obecnej jestem związana z Wydziałem Inżynieryjno-Ekonomicznym.

W roku 1998 rozpoczęłam jednolite 5-letnie studia magisterskie na Wydziale Inżynieryjno-Ekonomicznym na kierunku Zarządzanie i inżynieria produkcji. Studia te ukończyłam z wynikiem bardzo dobrym w czerwcu 2003 r., uzyskując tytuł zawodowy magistra inżyniera w zakresie zarządzania i inżynierii produkcji żywności. Obroniona praca nosiła tytuł *Efektywność dywersyfikacji działalności gospodarczej przedsiębiorstwa na przykładzie KGHM Polska Miedź S.A.* Była ona rezultatem zarówno studiów literaturowych, jak i prac badawczych przeprowadzonych w ramach miesięcznego stażu w Biurze Zarządu przedsiębiorstwa KGHM Polska Miedź S.A.

W październiku 2003 r., a więc bezpośrednio po zakończeniu edukacji na studiach magisterskich, rozpoczęłam studia doktoranckie na Wydziale Zarządzania i Informatyki¹ Akademii Ekonomicznej im. Oskara Langego we Wrocławiu. W czasie tych studiów związana byłam z Katedrą Analizy i Diagnostyki Ekonomicznej na Wydziale Inżynieryjno-Ekonomicznym (następnie przekształconą w Katedrę Zarządzania Finansami Przedsiębiorstwa, a obecnie po połączeniu w 2016 r. z Katedrą Pracy i Stosunków Przemysłowych jest to Katedra Pracy i Kapitału). Po ukończeniu studiów doktoranckich w związku z zainteresowaniami naukowymi w październiku 2008 r. zostałam przyjęta do pracy w tej właśnie Katedrze.

Od początku pracy na uczelni prowadziłam badania i zajęcia dydaktyczne, przygotowywałam publikacje naukowe, brałam aktywny udział w konferencjach oraz projektach badawczych. Wykazywałam również dużą aktywność organizacyjną uczestnicząc w akcjach edukacyjnych promujących Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu. Przed

---

¹ W trakcie moich studiów doktoranckich nastąpiła zmian nazwy Wydziału na Wydział Zarządzania, Informatyki i Finansów.

uzyskaniem stopnia doktora byłam zaangażowana w prace komitetu organizacyjnego konferencji w ramach prac na rzecz Katedry Analizy i Diagnostyki Ekonomicznej. Za aktywny udział w promocji oferty edukacyjnej Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu w roku akademickim 2003/2004 przyznano mi dyplom uznania. Jako przedstawiciel Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznym brałam również udział w organizacji Dolnośląskiego Festiwalu Nauki na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu (od 2004 r. do 2012 r.).

Moja aktywność organizacyjna przejawia się w pracach na rzecz Katedry i Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu nieprzerwanie do chwili obecnej. Zaangażowanie to było dostrzeżone i w 2016 r. zostałam wybrana na prodziekana ds. rozwoju i promocji Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego. W ramach sprawowanej funkcji biorę aktywny udział we wszelkiego rodzaju wydarzeniach i inicjatywach promujących Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu i Wydział Inżynieryjno-Ekonomiczny (szerszy opis tych wydarzeń i aktywności organizacyjnej zamieściłam w załączniku nr 7 w punkcie 8). W tym miejscu wspomnę tylko, że w 2017 r. zainicjowałam i do chwili obecnej koordynuję organizację Nocy Laboratoriów na Uczelni. Noc Laboratoriów jest wydarzeniem o charakterze społecznym, mającym aspekt edukacyjny oraz informacyjny o projektach badawczych prowadzonych w laboratoriach Organizatora (Nokia Solutions and Networks Sp. z o.o.) i Partnera, którym jest Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu.

Od początku aktywności na Uczelni uczestniczę w projektach edukacyjnych, szkoleniach i kursach doszkalających oraz stażach. Łącznie ukończyłam kilkanaście kursów i szkoleń, m.in. *Tworzenie i prowadzenie kursów on-line*, które jest szczególnie ważne w kontekście nowych technologii związanych z edukacją. Od 2013 r. nieprzerwanie prowadzę tego typu kurs. W 2015 r. uczestniczyłam w międzynarodowym programie *Pioneers into Practice* (flagowy projekt organizacji Climate-KIC), którego głównym założeniem było stworzenie nowej klasy specjalistów niskoemisyjnej gospodarki (tzw. pionierów) zdolnych do rozwijania, zarządzania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań dotyczących zagadnień efektywnej energetycznie gospodarki poprzez współpracę pionierów z organizacjami goszczącymi. Podczas tego projektu szczególnie zainteresowałam się metodyką *design thinking*, której elementy wykorzystuję podczas prowadzonych zajęć. Po uzyskaniu stopnia doktora nauk ekonomicznych ukończyłam także kursy *How to Achieve the Sustainable Development Goals - SDG Academy* oraz *Corporate Social Responsibility & Value Creation*. Posiadam również dyplom ukończenia studiów podyplomowych *Menadżer projektu badawczo-rozwojowego*. Udział w projekcie TALARIA (*Teaching And eLearning advAnces in euRopean mobility spAce*) umożliwił mi działalność na arenie międzynarodowej. Od czasu tego projektu odbyłam staże na uczelniach w Salamence, Gironie, Walencji, Budapeszcie oraz Porto. Obecnie jestem w trakcie planowania stażu na Uniwersytecie w Sewilli (zob. punkt 6, tab. 6.3).

Na pierwszym etapie **działalności naukowej** interesowałam się szczególnie problematyką funkcjonowania grup kapitałowych. Praca nad tym zagadnieniem zaowocowała powstaniem

rozprawy doktorskiej pt. *Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych*, którą napisałam pod opieką naukową Kierownika Katedry, prof. dr hab. inż. Stefana Wrzoska. Realizacja moich zamierzeń badawczych była możliwa dzięki przyznanemu stypendium finansowanego ze środków Działania 2.6. Zintegrowanego Programu Operacyjnego Rozwoju Regionalnego w ramach Projektu *DR BEST – program stypendialny dla najlepszych doktorantów na Akademii Ekonomicznej*. Rozprawa ta w połączeniu z pozostałym dorobkiem naukowym zgromadzonym do roku 2008 została nagrodzona rektorskim dyplomem uznania w związku z osiągnięciami w pracy naukowej (zob. tab. 6.6).

Dużym sukcesem dla mnie jest także nominacja do nagrody β ETA 2012 za wybitne osiągnięcia w dziedzinie zarządzania finansami. W skład kapituły nagrody β ETA 2012 weszli: prof. Wiktor Krawczyk - Krakowska Akademia im. Andrzeja Frycza-Modrzewskiego, prof. Mirosław Hamrol - Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, prof. Jerzy Gajdka - Uniwersytet Łódzki, prof. Leszek Dziawgo - Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, prof. Dariusz Zarzecki - Uniwersytet Szczeciński, dr Krzysztof Markowski - Biuro Informacji Kredytowej S.A. Było to ogromne wyróżnienie szczególnie ze względu na to, że byłam jedną z pięciu osób nominowanych spośród około dwustu zgłoszeń z Polski (zob. tab. 6.6).

Obecnie moje zainteresowania naukowe koncertują się na zagadnieniach związanych ze społeczną odpowiedzialnością przedsiębiorstw (CSR), rozwojem zrównoważonym (SD), a szczególnie na ujawnianiu informacji z obszarów środowiskowego, społecznego i ładu korporacyjnego (ESG). Początkowo swoje zainteresowania rozwijałam w ramach publikacji dotyczących raportowania CSR i zintegrowanego mając na uwadze również tego typu raportowanie w grupach kapitałowych, których funkcjonowanie było w kręgu moich zainteresowań badawczych głównie w okresie pracy nad rozprawą doktorską. Dostrzegając ograniczenia związane z wykorzystywaniem raportów niefinansowych przedsiębiorstw do badań naukowych na większą skalę poszukiwałam możliwości pozyskania danych niefinansowych dla większej liczby różnorodnych przedsiębiorstw reprezentujących różne kraje i sektory. Dotarcie do takich baz z danymi ESG jak ASSET4 (Thomson Reuters) i EIKON (Thomson Reuters) oraz zapoznanie się z ich możliwościami i ograniczeniami było podstawą mojej pracy naukowej na tym etapie rozwoju. Eksploracja wymienionych baz z danymi ESG była kluczowym momentem w moim rozwoju naukowym i osiągnięciu kolejnych celów naukowych. Konsekwencją tych działań jest monografia naukowa prezentowana w niniejszym autoreferacie jako główne osiągnięcie naukowe.

Nieodłącznym elementem mojej aktywności naukowej jest udział w licznych zespołach i komisjach Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. W chwili obecnej jestem członkiem sześciu senackich, rektorskich lub wydziałowych komisji lub zespołów działających w ramach Uczelni, w tym w jednym wypadku jestem przewodniczącą komisji (zob. załącznik nr 7, punkt 3). Za szczególnie ważny w kontekście pracy naukowej uważam udział w rektorskiej Komisji ds. społecznej odpowiedzialności - Green Team oraz w Grupie roboczej ds. edukacji

i popularyzacji CSR w ramach Zespołu ds. zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (działającej jako organ pomocniczy Ministra Rozwoju i Finansów w 2017 r.). Efektem tego zaangażowania jest podpisanie przez Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu *Deklaracji Społecznej Odpowiedzialności Uczelni* w ramach konferencji *Społeczna Odpowiedzialność Nauki – wyzwania dla środowiska akademickiego i biznesu* oraz udział w opracowaniu *Deklaracji odpowiedzialnego przedsiębiorcy* (zob. punkt 6, tab. 6.4, a także załącznik nr 7, punkt 2, tab. 2.1). Obecnie za jeden z celów związanych z zaangażowaniem się w pracę na rzecz Uczelni obrałam współtworzenie *Polityki środowiskowej* Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu.

Przytoczone efekty mojej pracy są przykładem na to, że wyniki prac badawczych, jak i działalność organizacyjna są spójne i ściśle ze sobą powiązane tematycznie. Swoją wiedzę i doświadczenie staram się wykorzystywać w działalności popularyzującej naukę, m.in. poprzez udział w konferencjach naukowych (zob. załącznik nr 7, punkt 1). Opis mojej działalności dydaktycznej i popularyzatorskiej zamieściłam w załączniku nr 7.

4. Wskazanie i omówienie głównego osiągnięcia naukowo-badawczego

W niniejszym punkcie przedstawiono główne osiągnięcie naukowo-badawcze habilitanta, określone w art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. 2016 r. poz. 882 ze zm. w Dz.U. z 2016 r. poz. 1311).

4.1. Tytuł i ogólna charakterystyka bibliograficzna osiągnięcia naukowego

Monografia naukowa pt.: ***„Działalność przedsiębiorstwa w obszarach środowiskowym, społecznym i ładu korporacyjnego. Teoria i praktyka”***

Autor: **Hanna Sikacz**

Rok wydania: 2019

Nazwa Wydawnictwa: Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

Recenzenci wydawniczy: **prof. dr hab. Jadwiga Adamczyk**
Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstw
Wydział Zarządzania
Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie
prof. dr hab. Agata Stachowicz-Stanusch
Instytut Zarządzania, Administracji i Logistyki
Wydział Organizacji i Zarządzania
Politechnika Śląska

Liczba stron: 284
ISBN: 978-83-7695-734-0

4.2. Kontekst powstania monografii i uzasadnienie wyboru problematyki badawczej

Wybór problematyki badawczej związanej z działalnością przedsiębiorstw w trzech obszarach niefinansowych, jakimi są obszary środowiskowy, społeczny i ładu korporacyjnego (*Environmental, Social, Corporate Governance, ESG*), był związany m.in. z dostrzeganiem sytuacji, w których interesariusze coraz częściej oczekują od przedsiębiorstwa spełniania szeregu wymagań zaliczanych do tych obszarów. Odpowiedzialność społeczna przedsiębiorstwa i dbałość o środowisko stały się istotnymi zagadnieniami dla interesariuszy upatrujących w tym wartości dodanej dla organizacji. Problematyka badawcza, którą podjęłam w ramach monografii jest więc nierozzerwalnie związana z koncepcją społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (*Corporate Social Responsibility, CSR*) i ideą rozwoju zrównoważonego (*Sustainable Development, SD*).

Najważniejsze wydarzenia składające się na historyczne początki tych koncepcji miały miejsce od lat 50. XX wieku, w których to latach po raz pierwszy zdefiniowano CSR. W przypadku koncepcji rozwoju zrównoważonego tzw. Raport U'Thanta *Problemy ludzkiego środowiska* z Sesja Zgromadzenia Ogólnego ONZ z 1969 r., w którym specjaliści uznali stan środowiska za kryzysowy i niebezpieczny dla zdrowia całej ludzkości, należy uznać za istotny w ewolucji i przemianach, jakie się dokonywały. Z ideami społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa i rozwoju zrównoważonego jest związany jeden z najbardziej rozpowszechnionych terminów w ramach tych koncepcji, jakim jest *Triple Bottom Line (TBL)*. Określenie TBL po raz pierwszy zostało wprowadzone w 1994 r. przez J. Elkington, następnie rozszerzone i dokładnie wyjaśnione w 1999 roku. *Triple Bottom Line* to koncepcja równoważności sfery środowiska, społeczeństwa i ekonomii (finansów). Działania podmiotu w odniesieniu do środowiska i sfery społecznej powinny być tak samo traktowane, jak się traktuje wyniki ekonomiczne (finansowe). Koncepcja TBL ewaluuje i jej odmianami są tzw. *Quadruple Bottom Line (QBL)* - uwzględniająca cztery obszary *Economic, Environmental, Social, Governance*, ale także tzw. *Quintuple Bottom Line (QBL)* czy *Multiple Bottom Line (MBL)*. Koncepcja TBL jest więc niezwykle istotna z punktu widzenia problematyki badawczej, jakiej się podjęłam, związanej z obszarami ESG.

Komunikowanie otoczeniu informacji niefinansowych przedsiębiorstwa, które są odzwierciedleniem m.in. wpływu jego działalności na społeczeństwo i środowisko, stało się jednym z kluczowych zagadnień mojej pracy naukowej. Z pewnością ważnymi wydarzeniami, jakie miały bezpośredni wpływ na moje zainteresowania naukowe, były m.in.: Konferencja Narodów Zjednoczonych w Rio de Janeiro w 2012 r. (konferencja ONZ w sprawie Zrównoważonego Rozwoju, Rio+20), Szczyt Zrównoważonego Rozwoju ONZ w Nowym Jorku

w 2015 r., Konferencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu w Paryżu w 2015 roku. Śledząc wydarzenia, jakie mają miejsce na arenie międzynarodowej, dostrzegłam potencjał badawczy, jaki może wynikać z zainteresowania się problematyką podejmowaną w ramach tych inicjatyw.

W dokumencie końcowym przyjętym podczas konferencji ONZ Rio+20, zatytułowanym *Takiej przyszłości chcemy*, podkreśla się m.in. wagę sprawozdawczości przedsiębiorstw w zakresie zrównoważonego rozwoju i zachęca się jednostki do rozważenia możliwości uwzględniania informacji dotyczących zrównoważonego rozwoju w ich cyklach sprawozdawczych. Zachęca się w nim także przemysł, zainteresowane rządy i odpowiednie zainteresowane strony, aby wspomagały działania mające na celu integrację informacji finansowych i niefinansowych.

W ramach Unii Europejskiej również można wymieć istotne wydarzenia, które były wyrazem zainteresowania środowiska międzynarodowego problematyką ujawniania informacji niefinansowych. W 2011 r. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny² wskazał na potrzebę zwiększenia przejrzystości informacji społecznych i środowiskowych przekazywanych przez jednostki ze wszystkich sektorów do podobnie wysokiego poziomu we wszystkich państwach członkowskich oraz udoskonalenia ujawniania przez jednostki informacji społecznych i środowiskowych. W 2013 r. Parlament Europejski³ podkreślił znaczenie ujawniania przez przedsiębiorstwa informacji na temat zrównoważonego rozwoju, takich jak informacje dotyczące czynników społecznych i środowiskowych, z myślą o określeniu zagrożeń dla rozwoju zrównoważonego oraz zwiększeniu zaufania inwestorów i konsumentów. Istotnie, ujawnianie informacji niefinansowych ma podstawowe znaczenie dla zarządzania przemianą w kierunku zrównoważonej gospodarki światowej poprzez połączenie długoterminowej rentowności ze sprawiedliwością społeczną i ochroną środowiska. W tym kontekście ujawnianie informacji niefinansowych pomaga w dokonywaniu pomiaru, nadzorze i zarządzaniu w odniesieniu do wyników jednostek oraz ich wpływu na społeczeństwo.

Istotny wpływ na moje zainteresowania naukowe miały także działania podejmowane przez inicjatywę Global Reporting Initiative (GRI) powstałą w 1997 roku. Jako niezależna międzynarodowa instytucja GRI działa od 2002 roku. Misją jej jest stworzenie ram dla raportowania kwestii rozwoju zrównoważonego. Wytyczne przygotowywane i publikowane przez GRI to zbiór międzynarodowych zaleceń wskazujących, w jaki sposób raportować

---

² Komunikat Komisji *Akt o jednolitym rynku - Dwanaście dźwigni na rzecz pobudzenia wzrostu gospodarczego i wzmocnienia zaufania - Wspólnie na rzecz nowego wzrostu gospodarczego* przyjęty 13 kwietnia 2011 r. i komunikat *Odnowiona strategia UE na lata 2011–2014 dotycząca społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw* przyjęty 25 października 2011 r.

³ Rezolucje Parlamentu Europejskiego z 6 lutego 2013 r.: *Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw: rozliczalne, przejrzyste i odpowiedzialne zachowanie przedsiębiorstw a trwały wzrost oraz Społeczna odpowiedzialność przedsiębiorstw: dbanie o interesy obywateli a droga do trwałego ożywienia gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu*.

działania środowiskowe, społeczne, ekonomiczne i te związane z ładem organizacyjnym, a także wyniki tych działań. GRI od 2000 r. opracował już cztery wersje wytycznych (*GRI Guidelines*). Obecnie od 1 lipca 2018 r. obowiązuje zestaw standardów GRI (*GRI Standards*).

Raportowanie informacji niefinansowych wpisuje się w problematykę zarządzania dokonania w przedsiębiorstwach. Początek moich zainteresowań tą tematyką sięga studiów magisterskich, a także czasu studiów doktoranckich, a więc od 2003 roku. Na początkowym etapie mojego rozwoju naukowego zajmowałam się przede wszystkim finansowym wymiarem efektów działalności przedsiębiorstwa. Aspekty finansowe dokonań przedsiębiorstwa to obszar wiedzy dość dobrze już opisany i zbadany w literaturze przedmiotu, na co wskazuje duża liczba publikacji krajowych i zagranicznych. Inna sytuacja jest w przypadku analizy informacji niefinansowych przedsiębiorstw. Dostrzegając również coraz większą potrzebę kompleksowego, także przez pryzmat efektów niefinansowych, spojrzenia na działalność przedsiębiorstw oraz zmian, jakie mają miejsce w gospodarce związanych z dążeniem do gospodarki o obiegu zamkniętym, moje zainteresowania naukowe ukierunkowałam na problematykę społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i rozwoju zrównoważonego, a w szczególności niefinansowych dokonań w przedsiębiorstwach i komunikowania o nich w formie raportów niefinansowych.

Coraz więcej przedsiębiorstw decyduje się na publikowanie raportów niefinansowych (obok raportów finansowych) lub zintegrowanych (łączących jednocześnie informacje finansowe i niefinansowe w jednym spójnym dokumencie). Ujawnianie informacji niefinansowych dla niektórych przedsiębiorstw to obecnie także obowiązek. Od 2017 r. we wszystkich krajach członkowskich Unii Europejskiej powinny już obowiązywać przepisy krajowe implementujące dyrektywę 2014/95/UE⁴, której głównymi założeniami jest zwiększenie znaczenia transparentności informacji społecznych i środowiskowych w obszarze społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw (CSR) oraz ich spójności i porównywalności.

Badania, które podejmołam za okres przed wejściem w życie przytoczonej dyrektywy wskazywały na to, że mimo wielu lat doświadczeń i ewolucji raportowania społecznego, nadal mieliśmy do czynienia z różnorodnością tego raportowania, ponieważ w ramach raportów CSR przedsiębiorstwa prezentowały: raporty społeczne, raporty zrównoważonego rozwoju, raporty ESG, raporty odpowiedzialnego biznesu, raporty zrównoważonego i odpowiedzialnego biznesu. Współcześnie mamy do czynienia także z raportowaniem zintegrowanym. Wielość rozwiązań w tym zakresie powoduje, że przedsiębiorstwa przygotowują raporty o działaniach społecznie odpowiedzialnych w różny sposób, w głównej mierze opisowy, często nie dając możliwości jednolitej porównywalności. Wobec powyższego zasadne jest stwierdzenie, że raporty te mają obecnie ograniczoną użyteczność dla ich odbiorców. Jednocześnie raporty związane ze społeczną odpowiedzialnością

---

⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2014/95/UE z 22 października 2014 r. zmieniająca dyrektywę 2013/34/UE w odniesieniu do ujawniania informacji niefinansowych i informacji dotyczących różnorodności przez niektóre duże jednostki oraz grupy (Dz. Urz. UE L 330 z 15.11.2014 oraz Dz. Urz. UE L 207 z 4.08.2015).

przedsiębiorstwa są ważną formą komunikacji z interesariuszami i nie można ich pominąć w związku z poszukiwaniem informacji niefinansowych o danym podmiocie. Ujednolicenie raportów CSR czy zintegrowanych znacznie ułatwiłoby komunikację z otoczeniem, w tym z szeroko rozumianym gronem interesariuszy. Oczywiście z ujednoliceniem przekazywanych informacji jest pewien problem. Ujednolicenie raportów daje możliwości analiz porównawczych, ale jednocześnie eliminuje możliwość dostosowania informacji do potrzeb (oczekiwań) interesariuszy specyficznych dla danego podmiotu. Ze spełnieniem oczekiwań informacyjnych jest ponadto związany problem zapewnienia dwustronnego systemu wymiany informacji z otoczeniem. Jednak pewna grupa informacji z obszarów ESG ujawnianych na potrzeby oceny tego, w jakim stopniu przedsiębiorstwa wpisują się w idee CSR czy rozwoju zrównoważonego, w obecnie również istotną gospodarkę obiegu zamkniętego, może być ujednolicona i ujawnianym, w taki sposób by dać warunki do porównywalności.

Wyniki moich badań, które przedstawiam w artykułach naukowych, wskazują na bardzo duże trudności w porównywaniu informacji niefinansowych podmiotów na podstawie omawianych raportów. Brak ujednolicenia danych prezentowanych w takich raportach, które przedsiębiorstwa powinny ujawniać w obszarach środowiskowy, społeczny i ładu korporacyjnego, skutkuje również dużą luką w badaniach większej liczby przedsiębiorstw na podstawie raportów niefinansowych. Mając na uwadze badania oparte na jednolitym układzie informacji niefinansowych podjęłam się badań na podstawie bazy danych ESG firmowanej przez światowego dostawcę danych, jakim jest Thomson Reuters. Dostęp do bazy ASSET4 umożliwił mi zgromadzenie danych ESG obejmujących dłuższy horyzont czasu dla większej liczby przedsiębiorstw.

W związku z tym, że jedną z ważnych inicjatyw związaną z koncepcjami CSR i rozwoju zrównoważonego są indeksy giełdowe spółek społecznie odpowiedzialnych, w swoich badaniach podjęłam również problematykę funkcjonowania tych indeksów w ramach identyfikacji przedsiębiorstw pretendujących do miana społecznie odpowiedzialnych. Indeksy giełdowe związane z CSR są tworzone w celu wyznaczenia poziomu benchmarku dla tych spółek, które prowadzą działania w ramach CSR. Ponadto powinny stanowić realną referencję dla inwestorów, którzy przy podejmowaniu decyzji inwestycyjnych uwzględniają kryteria ESG.

Wobec powyższego moja monografia dotyczy połączenia kwestii związanych z niefinansowymi wynikami przedsiębiorstw w obszarach środowiskowym, społecznym i ładu korporacyjnego (ESG), oraz zagadnień z zakresu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR), rozwoju zrównoważonego (SD), inwestowania społecznie odpowiedzialnego (SRI), a także raportowania informacji niefinansowych. Dzięki opracowaniu można:

- zrozumieć powiązania obszarów ESG z ideą CSR i koncepcją rozwoju zrównoważonego,

- poznać metody i narzędzia do kompleksowej oceny przedsiębiorstwa na podstawie danych niefinansowych,
- poznać mierniki ESG brane pod uwagę w ocenie niefinansowej przedsiębiorstwa,
- dowiedzieć się, które mierniki ESG mają największe znaczenie w ocenie niefinansowej przedsiębiorstwa,
- poznać źródła informacji niefinansowych o przedsiębiorstwie.

Opracowanie jest skierowane zarówno do przedstawicieli środowiska naukowego, jak i do przedsiębiorców, menedżerów, liderów czy specjalistów zajmujących się CSR i rozwojem zrównoważonym, a także informowaniem otoczenia o wynikach niefinansowych przedsiębiorstwa.

4.3. Problem, cel i charakter badań prezentowanych w monografii

W ramach problematyki społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (*Corporate Social Responsibility*) i rozwoju zrównoważonego (*Sustainability Development*) podejmowanych jest wiele zagadnień szczegółowych, z których można wymienić m.in.: społeczną nieodpowiedzialność przedsiębiorstw (*Corporate Social Irresponsibility*), rozwijanie koncepcji potrójnej linii przewodniej (*Tripple Bottom Line*), obywatelskość przedsiębiorstwa (*Corporate Citizenship*), ład korporacyjny (*Corporate Governance*), zarządzanie różnorodnością (*Diversity Management*), odpowiedzialny łańcuch dostaw (*Responsible Supply Chain*), społeczne dokonania przedsiębiorstwa (*Corporate Social Performance*) i wiele innych. Moje zainteresowania naukowe koncentrują się wokół ujawniania niefinansowych efektów działalności przedsiębiorstw i komunikowania o nich. Dlatego też problem badawczy, jaki postawiłam w ramach omawianej pracy, dotyczy zagadnień z obszarów środowiskowego, społecznego i ładu korporacyjnego (ESG), a także tematyki związanej z inwestowaniem społecznie odpowiedzialnym (*Socially Responsible Investing*, SRI). Nurt ten przejawia się m.in. powstawaniem giełdowych indeksów skupiających spółki, które w najwyższym stopniu mają spełniać wymogi z obszarów ESG. Jednak identyfikacja spółek społecznie odpowiedzialnych na podstawie tych indeksów giełdowych (indeksów CSR) jest dość ograniczona. W swym zasięgu indeksy te obejmują niewielką liczbę przedsiębiorstw, nie dając przy tym informacji o wynikach niefinansowych przedsiębiorstw zakwalifikowanych do tych indeksów. Oczekuje się, że w indeksach spółek społecznie odpowiedzialnych znajdują się spółki z wysoką oceną w obszarach ESG. Brak istotnej różnicy w wynikach niefinansowych (ESG) przedsiębiorstw wchodzących w skład indeksów CSR i spoza nich może być istotnym argumentem w dyskusji dotyczącej spadku znaczenia tych indeksów. Problem badawczy, jaki zidentyfikowałam w ramach powyższego zagadnienia, dotyczy przydatności i możliwości wykorzystania określonych mierników do oceny całej niefinansowej sfery dokonań przedsiębiorstw (ESG) oraz poszczególnych obszarów tej sfery, a także skonfrontowania uzyskiwanych wyników takich ocen z wynikami

osiąganych w ramach indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych. W tak zarysowanym problemie badawczym istniała możliwość wskazania głównego celu badań i szczegółowych celów poznawczych i postulowanych (praktycznych).

Celem głównym badań jest **ocena ESG przedsiębiorstw z Europy Środkowej (Polski, Austrii, Czech i Węgier) z uwzględnieniem ich przynależności do indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych oraz wyznaczenie obszaru ESG, w którym spółki osiągają najłabsze wyniki wraz ze wskazaniem pożądaných zmian w tym obszarze.**

Poznawczymi celami szczegółowymi są:

- ocena wyniku ESG i wyników w poszczególnych obszarach ESG przedsiębiorstw zakwalifikowanych i niezakwalifikowanych do wybranych indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych,
- ocena poziomu ujawnień danych (transparentności) w obszarach ESG przez przedsiębiorstwa zakwalifikowane i niezakwalifikowane do wybranych indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych.

Postulowanymi (praktycznymi) celami szczegółowymi są natomiast:

- wskazanie obszaru ESG, w którym spółki osiągają najłabsze wyniki, oraz wpływających na nie czynników,
- wskazanie kierunku, w którym przedsiębiorstwa powinny zmierzać, aby poprawić sytuację w tym najłabszej ocenianym obszarze (wskazanie pożądanego stanu).

Dążąc do osiągnięcia wyznaczonych celów, zmierzałam do udzielenia odpowiedzi na **pytania badawcze**, które sformułowałam następująco:

1. Jakie wyniki ESG i wyniki w poszczególnych obszarach osiągają spółki z Europy Środkowej i czy przedsiębiorstwa wchodzące w skład indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych z tego regionu osiągają istotnie wyższe wyniki w obszarach ESG niż spółki, które nie zostały zakwalifikowane do tych indeksów?
2. Jaka jest luka informacyjna (transparentność/poziom ujawnień) w ujawnianiu informacji niefinansowych (ESG) spółek z Europy Środkowej?
3. W jakim obszarze ESG spółki osiągają najgorsze wyniki? Z czego wynika ta słaba ocena? W jakim kierunku przedsiębiorstwa powinny zmierzać, aby poprawić sytuację w tym najłabszej ocenianym obszarze?

Dwa pierwsze pytania badawcze są związane z warstwą opisowo-wyjaśniającą (poznawczą, diagnostyczną) badanego zjawiska. Warstwa normatywna, czyli praktyczna (użyteczna), oraz warstwa prognostyczna uwidocznione są w kolejnej części opracowania – w części pogłębionej analizy związanej z odpowiedzią na ostatnie pytania badawcze. W badaniu uwzględniono wyniki przedsiębiorstw w obszarach środowiskowym, społecznym, ładu korporacyjnego, dodatkowo także ekonomicznym⁵ oraz wyniki końcowe ESG. Badaniu

---

⁵ Obszar dodatkowo ujęty w bazie ASSET4 (Thomson Reuters), jednak nieuwzględniający danych szczegółowych.

podlegała także transparentność (przejrzystość, poziom ujawnień) w poszczególnych obszarach niefinansowych.

Powyższe założenia badawcze prowadzą do wyodrębnienia hipotez badawczych związanych z wyznaczonymi szczegółowymi celami poznawczymi. Hipotezy odnoszą się do wyników końcowych ESG, jak i wyników w poszczególnych obszarach ESG i dotyczą wybranych indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych. Syntetycznie sformułowana hipoteza, którą w dalszej części przedstawię szczegółowo, brzmi następująco: **Im wyższy wynik ESG i wyniki w poszczególnych obszarach ESG, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych (H1-H4)**. Ponadto sformułowałam hipotezy odnoszące się związku między **poziomem transparentności a wynikiem końcowym ESG (H5)** oraz istnienia luki informacyjnej w ujawnianiu informacji niefinansowych (ESG) spółek z Europy Środkowej (H6).

Szczegółowo hipotezy przedstawiają się następująco:

Hipoteza 1 (H1): Im wyższy wynik niefinansowy (ESG Score), tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych.

Hipoteza 1a (H1a): Im wyższy wynik w obszarze środowiskowym (ENV Score), tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych.

Hipoteza 1b (H1b): Im wyższy wynik w obszarze społecznym (SOC Score), tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych.

Hipoteza 1c (H1c): Im wyższy wynik w obszarze ładu korporacyjnego (CGV Score), tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych.

Hipoteza 1d (H1d): Im wyższy wynik w obszarze ekonomicznym (ECN Score), tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie spółek społecznie odpowiedzialnych.

Hipoteza 2 (H2): Im wyższy wynik niefinansowy (ESG Score) spółki z Polski, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.

Hipoteza 2a (H2a): Im wyższy wynik w obszarze środowiskowym (ENV Score) spółki z Polski, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.

Hipoteza 2b (H2b): Im wyższy wynik w obszarze społecznym (SOC Score) spółki z Polski, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.

Hipoteza 2c (H2c): Im wyższy wynik w obszarze ładu korporacyjnego (CGV Score) spółki z Polski, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.

Hipoteza 2d (H2d): Im wyższy wynik w obszarze ekonomicznym (ECN Score) spółki z Polski, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.

Hipoteza 3 (H3): Im wyższy wynik niefinansowy (ESG Score) spółki z Austrii, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie VÖNIX.

Hipoteza 3a (H3a): Im wyższy wynik w obszarze środowiskowym (ENV Score) spółki z Austrii, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie VÖNIX.

Hipoteza 3b (H3b): Im wyższy wynik w obszarze społecznym (SOC Score) spółki z Austrii, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie VÖNIX.

Hipoteza 3c (H3c): Im wyższy wynik w obszarze ładu korporacyjnego (CGV Score) spółki z Austrii, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie VÖNIX.

Hipoteza 3d (H3d): Im wyższy wynik w obszarze ekonomicznym (ECN Score) spółki z Austrii, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie VÖNIX.

Hipoteza 4 (H4): Im wyższy wynik niefinansowy (ESG Score) spółki z Czech lub Węgier, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie CEERIUS.

Hipoteza 4a (H4a): Im wyższy wynik w obszarze środowiskowym (ENV Score) spółki z Czech lub Węgier, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie CEERIUS.

Hipoteza 4b (H4b): Im wyższy wynik w obszarze społecznym (SOC Score) spółki z Czech lub Węgier, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie CEERIUS.

Hipoteza 4c (H4c): Im wyższy wynik w obszarze ładu korporacyjnego (CGV Score) spółki z Czech lub Węgier, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie CEERIUS.

Hipoteza 4d (H4d): Im wyższy wynik w obszarze ekonomicznym (ECN Score) z spółki Czech lub Węgier, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie CEERIUS.

Hipoteza 5 (H5): Wzrost poziomu transparentności wpływa pozytywnie na ESG Score.

Hipoteza 6 (H6): Istnieje luka informacyjna w ujawnianiu informacji niefinansowych (ESG) spółek z Europy Środkowej.

Ocena wyników w obszarze ekonomicznym stała się dodatkowym elementem, który jest związany z korzystaniem z bazy ASSET4. W związku z tym hipotezy H1d, H2d, H3d i H4d należy traktować jako dopełnienie kompletnej oceny przedsiębiorstw dokonanej na podstawie danych pozyskanych z bazy firmowanej przez Thomson Reuters.

4.4. Metodyka badawcza przyjęta w pracy

W związku z przyjętą strategią badawczą za niezbędne uznałam precyzyjne określenie etapów prac badawczych oraz wskazanie odpowiednich metod, tak aby sformułowany problem, postawione pytania badawcze i wyznaczone cele mogły być kompleksowo wyjaśnione w sposób wysoce zobiektywizowany. Procedura badawcza opracowana na potrzeby udzielenia odpowiedzi na postawione pytania badawcze oraz osiągnięcia celu prac badawczych objęła sześć następujących po sobie kroków:

Krok 1. Identyfikacja możliwości pozyskiwania informacji niefinansowych o przedsiębiorstwach wraz z analizą ograniczeń związanych z wykorzystaniem określonych narzędzi. Krok ten, realizowany w rozdziale 2 monografii, stanowi przygotowanie do osiągnięcia poznawczych celów szczegółowych.

Krok 2. Identyfikacja mierników z obszarów środowiskowego, społecznego i ładu korporacyjnego, które służą do oceny niefinansowej przedsiębiorstw. Krok jest realizowany w rozdziale 3 monografii i stanowi przygotowanie do udzielenia odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie badawcze.

Krok 3. Opracowanie zestawu danych potrzebnych do oceny wyniku ESG i wyników w poszczególnych obszarach ESG przedsiębiorstw oraz oceny poziomu ujawnień danych (transparentności) w obszarach ESG. Krok jest realizowany w rozdziale 4 monografii i stanowi realizację poznawczych celów szczegółowych.

Krok 4. Przeprowadzenie analizy danych bazującej na analizie wielowymiarowej. Krok jest realizowany w rozdziale 4 monografii. Krok ten wiąże się z udzieleniem odpowiedzi na pierwsze i drugie pytanie badawcze oraz realizacją poznawczych celów szczegółowych.

Krok 5. Identyfikacja obszaru ESG, w którym spółki osiągają najgorsze wyniki. Krok jest realizowany w rozdziale 4 monografii. Krok ten wiąże się z udzieleniem odpowiedzi na pierwsze pytanie cząstkowe wymienione w punkcie trzecim pytań badawczych i stanowi przygotowanie do udzielenia odpowiedzi na pozostałe pytania cząstkowe wymienione w tym punkcie.

Krok 6. Identyfikacja przyczyn słabych wyników niefinansowych przedsiębiorstw w jednym z obszarów ESG (najślabiej ocenianym) wraz ze wskazaniem kierunku zmian, jakie powinny nastąpić w celu poprawy sytuacji. Krok jest realizowany w rozdziale 5 monografii i związany jest z udzieleniem odpowiedzi na pytania badawcze wymienione w punkcie trzecim (pytań badawczych) oraz osiągnięciem postulowanych (praktycznych) celów szczegółowych.

W toku prac ukierunkowanych na realizację celów badawczych wyodrębniłam dwie części badań – dwie oddzielne, ale ściśle ze sobą związane części opracowania. W pierwszej z nich zaprezentowałam ogólne zjawisko, by następnie w drugiej części przejść do zagadnień szczegółowych. Punktem wyjścia w drugiej części były wnioski z pierwszej części badań. W badaniu zastosowałam więc metodę dedukcji z weryfikacją empiryczną na podstawie zebranych danych. Narzędziem do osiągnięcia wyznaczonych celów jest analiza danych bazująca na **analizie wielowymiarowej**. Pozyskanie danych o przedsiębiorstwach odbyło się z zastosowaniem metody *desk research*. Dane te mają charakter wtórny, a zostały pobrane 28.02.2018 r. z bazy danych **ASSET4** (Thomson Reuters) za pomocą Datastream w formie narzędzi Excel. Wiarygodność tych danych opiera się na jedności podmiotu międzynarodowego (jedność oceniającego), który ocenia różne aspekty działalności danej spółki. W związku z tym możliwe jest więc porównywanie spółek z różnych krajów. Ocena jest dokonywana w aspekcie ogólnym (ESG) oraz w czterech aspektach szczegółowych: środowiskowym (ENV), społecznym (SOC), pod względem ładu korporacyjnego (CGV) oraz ekonomicznym (ECN). Dodatkowo dokonałam oceny transparentności spółki w sensie liczby udzielanych informacji – procentu dostępnych cech – w każdym z powyższych obszarów z wyjątkiem ekonomicznego, który nie jest dostępny w tej bazie danych, jeżeli chodzi o

składniki tworzące jego ocenę. W badaniu uwzględniłam następujące wyniki przedsiębiorstw (wszystkie w skali od 0 do 100%):

- **ESG Score**⁶ – wynik końcowy ESG,
- **ENV Score** – wynik w obszarze środowiskowym,
- **SOC Score** – wynik w obszarze społecznym,
- **CGV Score** – wynik w obszarze ładu korporacyjnego,
- **ECN Score** – wynik w obszarze ekonomicznym,
- **ESG Transparency Score** – transparentność w obszarach ESG,
- **ENV Transparency Score** – transparentność w obszarze środowiskowym,
- **SOC Transparency Score** – transparentność w obszarze społecznym,
- **CGV Transparency Score** – transparentność w obszarze ładu korporacyjnego.

Ocena końcowa ESG uwzględnia finansowe i niefinansowe informacje o przedsiębiorstwie na podstawie danych ekonomicznych, środowiskowych, społecznych i dotyczących ładu korporacyjnego. Wyniki z czterech obszarów dają podstawę do uzyskania wyniku końcowego ESG dla podmiotu. Wskaźnik odzwierciedla zrównoważony obraz wyników przedsiębiorstwa w tych czterech obszarach⁷.

Liczba danych z trzech obszarów ESG, które są brane pod uwagę do oceny spółek według ASSET4, jest dość znaczna, obejmuje bowiem 118 danych: 46 danych z obszaru środowisko, 39 danych z obszaru społeczeństwo, 33 dane z obszaru ład korporacyjny. Transparentność (przejrzystość) z danego obszaru oznacza relację liczby danych dotyczących danego przedsiębiorstwa do maksymalnej liczby danych z określonego obszaru. Transparentność w danym obszarze utożsamiana jest z poziomem ujawnianych danych. Transparentności w obszarach ESG w ujęciu procentowym są autorską propozycją oceny. W związku z tym, że w obszarze ekonomicznym brakuje danych szczegółowych składających się na ocenę ECN Score, transparentność w tym obszarze jest pomijana. Transparentność (przejrzystość) ESG to relacja liczby danych branych pod uwagę do oceny przedsiębiorstwa do maksymalnej liczby 123 (118 danych, 4 oceny podsumowujące poszczególne obszary niefinansowe i wynik końcowy ESG). Informacje z bazy danych ASSET4 są w zakresie lat 2012-2016 (czyli przed wejściem w życie dyrektywy 2014/95/UE), ponieważ takiego zakresu 5-letniego dotyczy jednorazowa pobrana informacja o danym podmiocie.

Podstawą drugiej części badań były wyniki z pierwszej części, które wskazały jeden z obszarów ESG, w którym spółki osiągają najgorsze wyniki. Identyfikacja tego obszaru pozwoliła na prowadzenie dalszych badań, które polegały na analizie najgorszych i

⁶ Autorska propozycja nazwy wskaźnika, zamiast Equal Weighted Score według ASSET4.

⁷ Wyniki w obszarze ekonomicznym, mimo że ujęte w bazie ASSET4 (Thomson Reuters), nie uwzględniają jednak danych szczegółowych. W obszarze ekonomicznym mierzona jest zdolność przedsiębiorstwa do generowania trwałego wzrostu i wysokiego zwrotu z inwestycji dzięki efektywnemu wykorzystaniu wszystkich zasobów. Jest to odzwierciedlenie ogólnej kondycji finansowej podmiotu i jego zdolności do generowania długoterminowej wartości dla akcjonariuszy poprzez wykorzystanie najlepszych praktyk zarządzania. Na podstawie bazy ASSET4 uzyskujemy jedynie ostateczny wynik w tym obszarze.

najlepszych przypadków wyników (w najniższej i najwyższej grupy kwartylowej) w obszarze ładu korporacyjnego przedsiębiorstw. W celu zbadania najbardziej istotnych różnic między wynikami w wymiarze ładu korporacyjnego do szczegółowej analizy wybrano spółki najlepsze i najgorsze pod względem tej cechy, tj. górne 25% i dolne 25% wszystkich spółek z roku 2016. Porównanie tych dwu grup pozwoliło w bardziej przejrzysty sposób (zestawiając m.in. z analizą macierzy korelacji cech) uwidocznić różnice w pozostałych cechach opisujących te spółki. Zmienne w obszarze ładu korporacyjnego rozdzielono na dwie grupy – cech ilościowych (mierzalnych) i cech jakościowych (binarnych).

Opracowana procedura badawcza spełnia dwie funkcje stawiane badaniom naukowym: metodologiczną i praktyczną. Funkcję metodologiczną pełni wnioskowanie statystyczne wykorzystane do empirycznej weryfikacji postawionych hipotez. Z kolei funkcję praktyczną realizuje propozycja kierunków w jakich przedsiębiorstwa powinny zmierzać, aby poprawić sytuację w najsłabiej ocenianym obszarze niefinansowym.

4.5. Struktura i treść monografii

Określonymu problemowi badawczemu oraz postawionym celom badawczym została podporządkowana struktura pracy, na którą składa się wstęp, pięć rozdziałów podzielonych na część teoretyczną (trzy rozdziały) i empiryczną (dwa rozdziały), zakończenie i aneks zawierający tabele i rysunek.

W **rozdziale pierwszym** przedstawiłam podstawy teoretyczne związane z genezą i rozwojem ujawniania informacji niefinansowych. Teoretyczne rozważania dotyczące ujawniania informacji środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego (ESG) w tym rozdziale rozpoczęłam od ewolucji koncepcji *Triple Bottom Line*, modyfikowanej w takie koncepcje jak: *Quadruple Bottom Line*, *Quintuple Bottom Line* i *Multiple Bottom Line*. Ta ostatnia z wymienionych koncepcji obejmuje pięć wymiarów działalności przedsiębiorstw – ESGEE, czyli ekonomiczny, społeczny, ładu organizacyjnego (korporacyjnego), etyczny i środowiskowy. Wszystkie te obszary w tej części rozdziału zostały ogólnie scharakteryzowane. Ważną rolę w ujawnianiu informacji niefinansowych przez przedsiębiorstwa odgrywają: idea społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa (CSR), koncepcja rozwoju zrównoważonego (SD) i teoria interesariuszy. W podrozdziale poruszyłam kwestie definicyjne CSR jak i różnorodności pojęć, z którymi mamy do czynienia w ramach tej idei. Zaprezentowałam również najważniejsze wydarzenia, które nastąpiły od lat 50. XX wieku, w których to latach po raz pierwszy zdefiniowano CSR. Za szczególnie ważny wątek uznałam strategiczne podejście do CSR i koncepcję CSR 2.0 zaproponowaną przez W. Vissera, która stała się kluczową dla podjętych badań empirycznych. Podobnie jak w wypadku CSR, w punkcie dotyczącym rozwoju zrównoważonego również uwzględniłam kwestie definicyjne jak i istotnych wydarzeń związanych z rozwojem tej koncepcji. Zwróciłam uwagę na nadrzędną rolę koncepcji rozwoju zrównoważonego w stosunku do CSR, obywatelstwa

korporacyjnego (CC), zagadnień ESG i inwestowania społecznie odpowiedzialnego (SRI). W punkcie dotyczącym teorii interesariuszy, w którym scharakteryzowałam określone grupy interesariuszy oraz przedstawiłam na czym polega ich analiza, nie sposób było pominąć dyskusji związanej z teorią akcjonariuszy. Mając na uwadze pełny zakres informacji niefinansowych w tym rozdziale poświęciłam miejsce także zagadnieniom teoretycznym z obszaru *corporate governance*, w tym omówieniu teorii ładu korporacyjnego. W rozdziale pierwszym przedstawiłam także najważniejsze inicjatywy mające na celu zwiększenie transparentności prowadzonych działalności przedsiębiorstw i ujawnianie przez nie informacji niefinansowych, do których według kryterium rzeczowego zaliczyłam: inicjatywy związane z raportowaniem, wytyczne i zasady związane z odpowiedzialnym zachowaniem przedsiębiorstw, opracowane normy i standardy, obowiązujące regulacje prawne, indeksy giełdowe przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych i odpowiedzialne inwestowanie (SRI), bazy z danymi i ratingi ESG przedsiębiorstw.

W **rozdziale drugim** omówiłam najistotniejsze źródła pomagające interesariuszom w pozyskiwaniu informacji niefinansowych o przedsiębiorstwie i identyfikacji społecznie odpowiedzialnych przedsiębiorstw. W ramach tego rozdziału poruszyłam najważniejsze kwestie teoretyczne, takie jak: raportowanie społeczne czy w zakresie rozwoju zrównoważonego, raportowanie zintegrowane, inwestowanie społecznie odpowiedzialne, w tym indeksy spółek społecznie odpowiedzialnych, bazy danych ESG. Z punktu widzenia badań naukowych, które przeprowadziłam, istotne było przedstawienie charakterystyk indeksów giełdowych spółek społecznie odpowiedzialnych z Europy Środkowej, takich jak RESPECT (Polska), VÖNIX (Austria), CEERIUS (Czechy i Węgry), a także porównanie wybranych źródeł danych ESG, takich jak ASSET4 (Thomson Reuters), EIKON (Thomson Reuters), Sustainalytics, MSCI ESG (KLD) czy Bloomberg. W rozdziale tym wskazałam licznych autorów publikacji wykorzystujący w badaniach wybrane bazy z danymi ESG. W związku z badaniami, które przeprowadziłam na podstawie bazy ASSET4 (Thomson Reuters), przedstawiłam ogólną jej charakterystykę i schemat podziału danych ESG na podstawie tej bazy. Korzystanie z baz danych ESG daje duże możliwości analizy niefinansowej przedsiębiorstw, jednak największym ograniczeniem związanym z korzystaniem z tych baz jest dostęp do ich danych. Niestety dostęp do baz z danymi ESG nie jest otwarty, co może być czynnikiem ograniczającym korzystanie z danych niefinansowych przez szersze grono użytkowników. Zmniejsza to w pewnym stopniu możliwość przeprowadzenia potencjalnych badań w ramach problematyki związanej z czynnikami ESG. Dlatego tym bardziej oryginalne stają się badania, które przeprowadziłam w drugiej części monografii.

W **rozdziale trzecim** omówiłam zagadnienia szczegółowe i kluczowe mierniki dokonań (KPIs) w poszczególnych obszarach: środowiskowym, społecznym i ładu korporacyjnego. Zestawienia tabelaryczne KPIs zawierające łącznie 118 mierników z podziałem na 15 obszarów szczegółowych (3 w obszarze środowiskowym, 7 w obszarze społecznym i 5 w

obszarze ładu korporacyjnego), w powiązaniu z kwestiami dotyczącymi rozwoju zrównoważonego, stanowią istotny fragment ściśle powiązany z badaniami przedstawionymi w drugiej części monografii. Mając na uwadze kwestię związaną z integracją informacji niefinansowych z finansowymi w rozdziale tym przytoczyłam również wyniki badań związku między wynikami działań CSR (CSP) a wynikami finansowymi (CFP). Z obszernego zestawienia tabelarycznego, które zamieściłam w rozdziale wynika, że 68% z przedstawionych badań wskazuje na istnienie pozytywnej relacji między uwzględnianiem kwestii ESG w działalności przedsiębiorstw a ich efektywnością oraz wzrostem wartości. Brak takiej zależności bądź relację negatywną wykazuje 32% badań. Opublikowane artykuły przeglądowe zazwyczaj potwierdzają przewagę badań wskazujących również na pozytywny związek między CSP i CFP. Popularna wśród badaczy metaanaliza wyników dotyczących związku pomiędzy implementacją i realizacją zasad społecznej odpowiedzialności i wynikami finansowymi przedsiębiorstw wykazała pozytywne zależności.

Rozdział czwarty stanowi ocena wyników niefinansowych przedsiębiorstw z Europy Środkowej, zaprezentowana na podstawie badań empirycznych, które były podstawą także kolejnego rozdziału. W rozdziale zostały zaprezentowane wyniki badań związane z weryfikacją hipotez (H1-H6). Wyniki zostały zaprezentowane w postaci licznych rysunków i tabel. Spośród rysunków w syntetyczny sposób wymienię takie wykresy jak:

- wykresy pudełkowe wszystkich zmiennych: ESG Score, ENV Score, SOC Score, CGV Score, ECN Score, ESG Transparency Score, ENV Transparency Score, SOC Transparency Score, CGV Transparency Score,
- wykresy funkcji regresji logistycznej: ESG Score, ENV Score, SOC Score, CGV Score, ECN Score,
- wykresy porównania średnich dla pierwszej głównej składowej dla zmiennych: ESG Score, ENV Score, SOC Score, CGV Score, ECN Score, ESG Transparency Score, ENV Transparency Score, SOC Transparency Score, CGV Transparency Score,
- wykres osypiska w analizie głównych składowych,
- wykres oryginalnych zmiennych w przestrzeni dwóch pierwszych głównych składowych (oznaczonych jako czynniki),
- skategoryzowane wykresy rozrzutu dwóch pierwszych głównych składowych w zależności od: przynależności spółki do indeksu CSR, kraju pochodzenia spółki, przynależności spółki do indeksu CSR oraz kraju pochodzenia spółki,
- wykresy porównania średnich dla pierwszej głównej składowej w zależności od: przynależności spółek do indeksów CSR, kraju pochodzenia spółki, przynależności spółek do indeksu CSR oraz kraju pochodzenia spółek (w dwuczynnikowej analizie wariancji) oraz przynależności spółek do indeksu CSR oraz kraju pochodzenia spółek (w jednoczynnikowej analizie wariancji)

Jedną z ważniejszych tabel zaprezentowaną w rozdziale jest macierz korelacji pomiędzy cechami ilościowymi w obszarach ESG mierzonymi w roku 2016.

Naturalną konsekwencją wniosków wysuniętych w ramach rozdziału czwartego było pogłębienie w **rozdziale piątym** badań związanych z identyfikacją najstabilniej ocenianego obszaru ESG. Najstabsza ocena jednego z niefinansowych obszarów, jakim okazał się ład korporacyjny, jest główną przesłanką przemawiającą za zajęciem się tą problematyką na dalszym etapie badań. Jednocześnie najlepiej ocenionym obszarem pod względem poziomu ujawnień jest właśnie ład korporacyjny. W ostatnim rozdziale przedstawiłam najważniejsze kwestie związane z potencjalną poprawą wyników niefinansowych przedsiębiorstw, które mają dużą rolę do odegrania w realizacji koncepcji społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i rozwoju zrównoważonego. Zaproponowałam obszary udoskonaleń w przedsiębiorstwie, a dodatkowo wyeksponowałam trendy i wyzwania związane z niefinansowym wymiarem działalności przedsiębiorstw. W rozdziale tym wyniki badań również prezentuję m.in. w formie rysunków jak i tabelarycznych zestawień. Analogicznie do rozdziału czwartego w tej części monografii umieściłam wykresy pudełkowe: wykresy pudełkowe wszystkich zmiennych – wyników (Score) oraz transparentności (Transparency) – dla spółek z najniższej i najwyższej grupy kwartyłowej według CGV Score w latach 2012-2016. W przedstawieniu wniosków z badań pomocne były tabele: korelacji w obszarze ładu korporacyjnego mierzone w roku 2016, liczby odpowiedzi typu tak/nie oraz braków danych w przypadku cech binarnych, a także średnie wartości, odchylenie standardowe oraz braki danych w przypadku cech ilościowych. W zakończeniu rozdziału przedstawiłam konkluzje z przeprowadzonych badań.

4.6. Wnioski z badań teoretycznych i empirycznych

Studia literaturowe oraz badania empiryczne zaprezentowane w omawianej monografii umożliwiły udzielenie odpowiedzi na postawione pytania badawcze (rozwiązanie problemu badawczego), a weryfikacja poszczególnych hipotez przyczyniła się do realizacji głównego celu badań jak i celów szczegółowych. W podsumowaniu wniosków przedstawię wyniki weryfikacji hipotez w postaci tabelarycznej (tab. 4.1).

Tabela 4.1. Podsumowanie testowania hipotez badawczych

Spółki, których dotyczy hipoteza	Hipoteza	Symbol hipotezy	Zagadnienie, którego dotyczy hipoteza	Wynik weryfikacji hipotezy
Spółki z indeksów CSR i spoza indeksów CSR	Hipoteza 1	H1	ESG Score	potwierdzona
	Hipoteza 1a	H1a	ENV Score	potwierdzona
	Hipoteza 1b	H1b	SOC Score	potwierdzona
	Hipoteza 1c	H1c	CGV Score	odrzucona
	Hipoteza 1d	H1d	ECN Score	potwierdzona
Spółki z indeksu RESPECT	Hipoteza 2	H2	ESG Score	potwierdzona
	Hipoteza 2a	H2a	ENV Score	potwierdzona

i spoza tego indeksu	Hipoteza 2b	H2b	SOC Score	potwierdzona
	Hipoteza 2c	H2c	CGV Score	potwierdzona
	Hipoteza 2d	H2d	ECN Score	potwierdzona
Spółki z indeksu VÖNIX i spoza tego indeksu	Hipoteza 3	H3	ESG Score	odrzucona
	Hipoteza 3a	H3a	ENV Score	odrzucona
	Hipoteza 3b	H3b	SOC Score	odrzucona
	Hipoteza 3c	H3c	CGV Score	odrzucona
	Hipoteza 3d	H3d	ECN Score	odrzucona
Spółki z indeksu CEERIUS i spoza tego indeksu	Hipoteza 4	H4	ESG Score	odrzucona
	Hipoteza 4a	H4a	ENV Score	odrzucona
	Hipoteza 4b	H4b	SOC Score	odrzucona
	Hipoteza 4c	H4c	CGV Score	odrzucona
	Hipoteza 4d	H4d	ECN Score	odrzucona
Spółki z indeksów CSR	Hipoteza 5	H5	ESG Transparency Score	potwierdzona
i spoza indeksów CSR	Hipoteza 6	H6	luka informacyjna	potwierdzona

Źródło: opracowanie własne.

Przeprowadzone badania teoretyczne i empiryczne (stanowiące narzędzie umożliwiające odpowiedź na postawione pytania badawcze) uznałam za dające podstawę do sformułowania następujących wniosków:

1. Ogólna ocena wyników spółek w obszarze środowiskowym, społecznym, ładu korporacyjnego i ekonomicznym wchodzących w skład indeksów CSR jest znacznie wyższa niż spółek spoza tych indeksów. Jednak ta istotna różnica między badanymi spółkami, w zależności od kraju pochodzenia i przynależności do indeksu CSR, spowodowana jest słabszymi wartościami dla polskich spółek spoza indeksu CSR. Słabe wyniki niefinansowe wskazują na to, że spółki z Polski, szczególnie te spoza indeksów CSR, są na wczesnym etapie rozwoju zrównoważonego i wiele obszarów z tego zakresu wymaga poprawy. Istnieje wiele niefinansowych zagadnień w ramach działalności przedsiębiorstw wymagających poprawy, szczególnie w przypadku polskich spółek, ponieważ w badaniu wskazuje się na niską ocenę wyników niefinansowych spółek objętych badaniem, a wyniki ESG polskich spółek spoza indeksu CSR istotnie odbiegają od wyników pozostałych spółek.
2. Oceny wyników w obszarze środowiskowym, społecznym i ekonomicznym różnicują obie wyodrębnione grupy spółek (spółki wchodzące w skład indeksów CSR i spoza nich). Wyniki w obszarze ładu korporacyjnego nie różnicują w tak dużym stopniu spółek z indeksów CSR i spoza nich. Na te ogólne wnioski duży wpływ miały ponownie spółki z Polski.
3. Biorąc pod uwagę poszczególne obszary ESG, można stwierdzić, że im wyższy wynik w tych obszarach, tym większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksie RESPECT.
4. W poszczególnych obszarach ESG spółki z Austrii, Czech i Węgier z indeksów CSR i spoza tych indeksów mają porównywalne wartości mierników niefinansowych branż pod uwagę w badaniu. Indeksy CSR nie wskazują przedsiębiorstw o istotnie lepszych wynikach niefinansowych, ponieważ wyższe wyniki w obszarach niefinansowych nie

- wpływają istotnie na większe szanse przedsiębiorstwa na obecność w indeksach CSR uwzględniających spółki z Austrii, Czech i Węgier.
5. Brak istotnych różnic w wynikach ESG między przedsiębiorstwami wchodzącymi w skład indeksów CSR a spółkami spoza nich, w przypadku dwóch z trzech analizowanych indeksów, może podważyć zasadność istnienia tego typu indeksów. Ponadto mając na uwadze wzrost wymagań wobec przedsiębiorstw w zakresie ich działań w obszarze społecznym i środowiskowym, a tym samym wzrost ujawnień danych niefinansowych, można przypuszczać, że podmioty staną się bardziej odpowiedzialne za swój wpływ na społeczeństwo i środowisko naturalne. Od wszystkich przedsiębiorstw bowiem będzie się wymagało działań wpisujących się w ideę CSR czy rozwoju zrównoważonego i większej transparentności.
  6. Wzrost poziomu transparentności wpływa pozytywnie na ESG Score, czego potwierdzeniem jest silnie skorelowana transparentność w obszarach ESG (ESG Transparency Score) z wynikiem końcowym ESG (ESG Score), a także umiarkowana korelacja transparentności w danym obszarze ESG z wynikami uzyskanymi w tym samym obszarze oraz z wynikiem końcowym ESG.
  7. Wciąż występuje spora luka informacyjna, zwłaszcza w ujawnianiu danych z obszaru środowiskowego i społecznego. Spory odsetek podmiotów nie ujawnia żadnych istotnych danych z obszaru środowiskowego, w szczególności o redukcji emisji i zużycia zasobów. Niski poziom ujawnień może nie wynikać tylko z faktu, że spółki nie chcą ujawniać danych, ale z trudności pomiaru dokonań w określonym obszarze. Najwięcej ujawnień danych z obszarów ESG dotyczy ładu korporacyjnego i jest zasługą obowiązujących regulacji prawnych, jednak niepokoi nieznaczny spadek ujawnień w tym obszarze. Należy zwrócić uwagę, że poziom ujawnianych danych ESG jest w znacznym stopniu zależny od kraju pochodzenia spółki. Zagraniczne spółki odznaczają się wyższym poziomem ujawnień we wszystkich obszarach, a szczególnie wyraźna różnica występuje w przypadku spółek spoza indeksów.
  8. Powinno się dążyć do poprawy transparentności przedsiębiorstw, ponieważ istnieje luka informacyjna w ujawnianiu informacji niefinansowych spółek z Europy Środkowej, a wzrost poziomu transparentności wpływa pozytywnie na wyniki niefinansowe przedsiębiorstwa.
  9. Spółki z Europy Środkowej osiągają najgorsze wyniki w obszarze ładu korporacyjnego, podczas gdy w obszarach środowiskowym, społecznym i ekonomicznym osiągają porównywalnie wysokie wyniki. Jednocześnie najlepiej ocenionym obszarem pod względem poziomu ujawnień jest właśnie ład korporacyjny.
  10. Z badań wynika, że ze względu na słabe wyniki oraz wyraźne różnice występujące między spółkami osiągającymi najlepsze i najgorsze wyniki w obszarze ładu korporacyjnego, kwestiami wymagającymi szczególnego zainteresowania są te związane z niezależnymi

członkami rady, niezależnymi członkami rady w Komitecie Audytu i Komitecie Wynagrodzeń oraz różnorodnością w radzie, czyli odsetkiem kobiet w radzie dyrektorów/radzie nadzorczej.

11. Obszar związany z wizją i strategią wymaga szczególnej uwagi i zainteresowania ze strony zarządzających przedsiębiorstwami. Głównie spółki o najniższych wynikach w obszarze ładu korporacyjnego mają dużo do nadrobienia w zakresie m.in. tworzenia w swoich strukturach komitetów czy zespołów ds. rozwoju zrównoważonego i CSR bezpośrednio podległych zarządowi oraz opracowywania raportów informacji niefinansowych zgodnie z wytycznymi GRI. Pożądanym kierunkiem poprawy sytuacji jest także audyt zewnętrzny takich raportów.
12. Problematyką wymagającą niewątpliwie zainteresowania jest integracja finansowych jak i niefinansowych aspektów działalności przedsiębiorstwa. Z tą problematyką związane jest także raportowanie zintegrowane, będące efektem posiadania przez podmiot spójnej strategii i wizji ukierunkowanej na kwestie zarówno finansowe jak i niefinansowe.
13. Rozwój baz danych niefinansowych daje coraz większe możliwości analiz w ramach zagadnień z obszarów ESG. Przyszłością są bazy danych integrujące informacje niefinansowe z finansowymi, tak by w jednym miejscu możliwa była kompleksowa ocena wyników we wszystkich obszarach działalności przedsiębiorstwa.
14. W kontekście analiz związanych z indeksami spółek społecznie odpowiedzialnych sugeruje się, aby kolejne badania brały pod uwagę stwierdzenie, że błędne może być założenie o wyróżnianiu w indeksach CSR przedsiębiorstw o istotnie lepszych wynikach w obszarach niefinansowych.

Prezentowana monografia wpisuje się w nurt badań związanych z oceną wyników niefinansowych osiągniętych przez przedsiębiorstwa, zakresem ujawnień danych niefinansowych, a także zagadnieniami *corporate governance*.

4.7. Wkład wyników pracy badawczej w rozwój nauk o zarządzaniu

Podsumowując wyniki badań teoretycznych i empirycznych zaprezentowane w przedmiotowej monografii należy wskazać te elementy, które stanowią wkład w rozwój nauki w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauk o zarządzaniu. Porządkując wspomniane rezultaty podzieliłam je na wymiary: poznawczy (w warstwie teoretycznej i praktycznej), metodologiczny i aplikacyjny. W ramach tych wymiarów zidentyfikowałam luki o określonym charakterze.

Do działań zmierzających do zniwelowania **luki o charakterze teoretycznym** mój wkład polega na:

- włączeniu się do trwającej dyskusji dotyczącej problematyki ujawniania wyników niefinansowych przedsiębiorstw,

- skierowaniu uwagi na interdyscyplinarny wymiar analizy wyników działalności przedsiębiorstw w obszarach niefinansowych,
- usystematyzowaniu istniejącego dorobku naukowego i uporządkowaniu stanu wiedzy z zakresu społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw i rozwoju zrównoważonego oraz powiązaną z tymi koncepcjami problematyką działalności przedsiębiorstw w obszarach środowiskowym, społecznym i ładu korporacyjnego (ESG), czego przejawem mogą być liczne zestawienia i porównania tabelaryczne ujęte w monografii,
- pogłębieniu wiedzy naukowej na temat sposobu oceny niefinansowej przedsiębiorstw w obszarach ESG,
- przeprowadzeniu badań literaturowych bazujących na bardzo bogatej literaturze przedmiotu (zestawienie bibliograficzne zawarte w monografii obejmuje 523 pozycji literaturowych, 20 aktów prawnych i 7 stron internetowych),
- aktualizację wiedzy w ramach omawianych zagadnień, którego podstawą były bardzo aktualne i w znacznej mierze obcojęzyczne źródła (67% pozycji literaturowych stanowią pozycje opublikowane od 2010 r., 37% pozycji literaturowych stanowią pozycje opublikowane od 2015 r., 64% pozycji literaturowych stanowią pozycje obcojęzyczne),
- prezentowaniu dorobku w dużej mierze światowego w omawianych obszarach.

Biorąc pod uwagę istotne walory poznawcze badań empirycznych w ramach działań uzupełniających **lukę w warstwie praktycznej** wymienić należy:

- ocenę ESG przedsiębiorstw z Europy Środkowej (Polski, Austrii, Czech i Węgier) z uwzględnieniem przynależności do indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych,
- ocenę poziomu transparentności (poziomu ujawnień) informacji niefinansowych spółek z Europy Środkowej,
- zidentyfikowanie luki informacyjnej w ujawnianiu informacji niefinansowych spółek z Europy Środkowej,
- wyznaczenie obszaru ESG, w którym spółki osiągają najłabsze wyniki,
- wskazanie na potrzebę wzmocnienia kontrolnych i doradczych funkcji rad nadzorczych.

Do działań mających na celu zniwelowanie **luki o charakterze metodologicznym** można zaliczyć:

- wskazanie zestawu mierników z obszarów ESG, który może być stosowany przez zarządzających przedsiębiorstwami i może być pomocny dla ich interesariuszy w ocenie niefinansowej przedsiębiorstw i określeniu ryzyk związanych z obszarami ESG,
- wskazanie możliwości wykorzystania baz danych ESG do szeroko rozumianych analiz niefinansowych przedsiębiorstw.

Do działań związanych z wypełnieniem **luki aplikacyjnej** należy zaliczyć:

- przeprowadzenie badań empirycznych, dzięki którym możliwe było wskazanie newralgicznych obszarów w ramach obszarów ESG,

- wskazanie możliwości poprawy szczególnie w obszarze ładu korporacyjnego zmierzającej do implementacji i udoskonalania koncepcji CSR i rozwoju zrównoważonego w przedsiębiorstwach,
- ocenę funkcjonowania indeksów spółek społecznie odpowiedzialnych (indeksów CSR), z której wynika, że można się spodziewać spadku znaczenia tych indeksów,
- wskazanie na ostrożne podejście do wyników badań bezkrytycznie przyjmujące założenie o wyższych wynikach ESG przedsiębiorstw obecnych w indeksach CSR,
- przedstawienie wyników badań mogących stanowić przesłankę do rewizji istniejących metod oceny niefinansowych wyników działalności przedsiębiorstw i uwzględnienia w nich poziomu komunikacji spółki z otoczeniem wyrażonego za pomocą właściwego zestawu istotnych danych niefinansowych ujawnianych przez spółkę,
- wskazanie na możliwość wykorzystania badań jako uzasadnienia dla konieczności kontynuacji procesu uświadamiania spółek w zakresie istotności raportowania informacji niefinansowych oraz podejmowania działań nakierowanych na zwiększanie świadomości co do konieczności uwzględniania i raportowania zagadnień ESG zintegrowanych z zagadnieniami finansowymi.

W ramach podsumowania i uogólnienia tego podpunktu chciałabym podkreślić, że zaletą przeprowadzonych i prezentowanych w monografii badań, poza zniwelowaniem luk, o których mowa powyżej, jest także wykorzystana do osiągnięcia celu badawczego metoda naukowa. Przeprowadzenie analizy danych bazującej na analizie wielowymiarowej wpisuje się w trend badań widoczny także w dyscyplinie nauk o zarządzaniu polegający na wykorzystywaniu badań ilościowych i szeroko rozumianych analiz statystycznych i ekonometrycznych. Ponadto zaproponowanie kierunków dalszych prac badawczych w ramach podjętej problematyki związanej z ujawnianiem i komunikowaniem dokonań z całej niefinansowej sfery działalności przedsiębiorstw, także uważam za ważny wkład w rozwój nauki w dziedzinie nauk ekonomicznych, w dyscyplinie nauk o zarządzaniu.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Mój dorobek w obszarze działalności naukowej ma charakter wielowątkowy i po uzyskaniu stopnia doktora w ramach mojego dotychczasowego rozwoju naukowego można wyróżnić najważniejsze trzy wątki, do których należą:

- problematyka ujawniania i raportowania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa,
- wyniki niefinansowe przedsiębiorstw oraz inwestowanie społecznie odpowiedzialne,
- problematyka funkcjonowania grup kapitałowych.

W wymienionych trzech wątkach nie ujęłam pozostałych publikacji, które omówię jako osobny podpunkt.

5.1. Obszar badawczy – problematyka ujawniania i raportowania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa

Za niezwykle istotny obszar mojej pracy naukowo-badawczej, który wiązał się z etapem przygotowawczym do właściwych badań podjętych w ramach prezentowanej monografii, uważam obszar ujawniania i raportowania informacji niefinansowych przedsiębiorstwa. Podjęłam się zgłębienia wiedzy m.in. z teorii społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw, rozwoju zrównoważonego jak i tej związanej ze standardami raportowania niefinansowego traktując ją jako punkt wyjścia do zajęcia się powyższą problematyką. Badania podjęte w ramach tego wątku pozwoliły mi wyciągnąć wnioski dotyczące stanu raportowania niefinansowego przedsiębiorstw, zwracając uwagę na ten stan przed wejściem w życie dyrektywy 2014/95/UE. Do publikacje opracowanych z zakresu tego wątku należą:

1. *Transparentność ujawnianych danych ESG przedsiębiorstw z indeksów giełdowych spółek społecznie odpowiedzialnych z Europy Środkowo-Wschodniej*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 516, 2018, s. 64-75 (współautorstwo: P. Wołczek).
2. *Bezpieczeństwo i higiena pracy jako aspekt raportowania informacji niefinansowych o wysokiej istotności*, [w:] Romanowska-Stomka I., Salamon S. (red.), *Warunki środowiska pracy a zdrowie pracowników*, Wydawnictwo Uczelniane PWSZ im. Angelusa Silesiusa, Wałbrzych 2018, s. 63-74.
3. *Wskaźniki ekonomiczne w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań*, *Studia Oeconomica Posnaniensia*, vol. 6, no. 2, 2018, s.35-53.
4. *CSR reporting as an object of bibliometric analysis of scientific publications*, *Research Papers of Wrocław University of Economics*, nr 474, 2017, s. 160-169.
5. *Sustainable development issues in scientific publications*, *Economic and Environmental Studies*, vol. 17, no. 4, 2017, s. 1035-1050.
6. *Aspekty środowiskowe w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych – wyniki badań*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 85, 2017, s. 311-324.
7. *Problematyka zatrudniania i godnej pracy w raportach zintegrowanych wybranych grup kapitałowych*, [w:] Striker M. (red.), *Problemy różnorodności w zarządzaniu*, Wydawnictwo SiZ, Łódź 2017, s. 265-282.
8. *Stan raportowania informacji o stosowanej polityce różnorodności przez spółki z RESPECT Index*, *Marketing i Rynek*, Rok XXIV nr 11, 2017, s. 707-720 (współautorstwo: P. Wołczek).
9. *Analiza raportów informacji niefinansowych spółek z RESPECT Index*, *Marketing i Rynek*, Rok XXIV nr 11, 2017, s. 540-552 (współautorstwo: P. Wołczek).
10. *Ocena raportów zintegrowanych grup kapitałowych na podstawie wskaźników szczegółowych*, *Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu*, nr 479, 2017, s. 148-160.
11. *Raportowanie informacji pozafinansowych grup kapitałowych*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 4 (82), cz. 1, 2016, s. 239-250.
12. *Raportowanie o ryzyku płynności w kontekście społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstwa w wybranych grupach kapitałowych*, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 65, 2014, s. 719-729.

W tym miejscu chciałabym zwrócić szczególną uwagę na publikacje *CSR reporting as an object of bibliometric analysis of scientific publications* oraz *Sustainable development issues in scientific publications*. W artykułach tych zaprezentowałam wyniki analizy bibliometrycznej badań naukowych wykorzystując analizę danych dostępnych w bazie Web of Science, analizę trendów w zakresie liczby publikacji, metodę współwystępowania słów oraz grupowania (analizę klastrów), metodę mapowania myśli. W analizie wykorzystano oprogramowanie VOSviewer. Analiza pozwoliła na wyłonienie podobszarów badawczych odnoszących się do zagadnień poruszonych w ramach tych artykułów.

5.2. Obszar badawczy – wyniki niefinansowe przedsiębiorstw oraz inwestowanie społecznie odpowiedzialne

Istotnym źródłem informacji związanym z identyfikacją przedsiębiorstw pretendujących do miana społecznie odpowiedzialnych są odpowiednie indeksy giełdowe. Od wielu lat na świecie można zaobserwować wzrost zainteresowania koncepcją CSR, w ramach której rozwija się nurt inwestowania społecznie odpowiedzialnego (*Socially Responsible Investing, SRI*). Przejawia się on m.in. powstawaniem giełdowych indeksów skupiających spółki, które w najwyższym stopniu mają spełniać wymogi dotyczące czynników środowiskowych, społecznych i ładu korporacyjnego (ESG). Problematykę wyników niefinansowych przedsiębiorstw oraz inwestowania społecznie odpowiedzialnego wyodrębniłam w ramach kolejnego wątku. Rozważania te znalazły swoje miejsce w następujących publikacjach:

1. *Analysis and evaluation of the functioning the RESPECT Index*, Management Sciences, vol. 23, no. 3, 2018, s. 30-38 (współautorstwo: P. Wołczek).
2. *ESG analysis of companies included in the RESPECT Index based on Thomson Reuters EIKON database*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 520, 2018, s. 115-127 (współautorstwo: P. Wołczek).
3. *Analiza ESG spółek z indeksu RESPECT – podsumowanie badań*, Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing, vol.18 (67), 2017, s. 170-180 (współautorstwo: P. Wołczek).
4. *Analiza ESG spółek z indeksu RESPECT na podstawie ASSET4 ESG Data*, Zeszyty Naukowe SGGW, Polityki Europejskie, Finanse i Marketing, vol.18 (67), 2017, s. 158-169 (współautorstwo: P. Wołczek).
5. *Wpływ CSR na sytuację finansową przedsiębiorstw – przegląd badań*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 436, 2016, s. 241-252.
6. *Porównanie wyników wybranych indeksów giełdowych przedsiębiorstw społecznie odpowiedzialnych na świecie*, Acta Universitatis Lodzianis, Folia Oeconomica, nr 4 (324), 2016, s. 213-227 (baza ERIH Plus).

5.3. Obszar badawczy – problematyka funkcjonowania grup kapitałowych

Podjęcie w ramach mojego rozwoju naukowego problematyki związanej z grupami kapitałowymi jest naturalną kontynuacją zainteresowań naukowych po okresie uzyskania

przeze mnie stopnia doktora. Wspomniane zagadnienie jest poruszone w następujących publikacjach:

1. *Grupa kapitałowa jako specyficzny podmiot raportujący informacje finansowe i niefinansowe*, Zarządzanie Finansami i Rachunkowość, nr 4 (2), 2016, s. 45-57 (baza ERIH Plus).
2. *Zróżnicowanie wyników obliczeń na podstawie różnych baz mikrodanych (Emerging Markets Information Service i Amadeus) na przykładzie oceny płynności finansowej grup kapitałowych*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 74 t. 2, 2015, s. 163-174.
3. *Płynność finansowa wybranych grup kapitałowych związanych z RESPECT Index*, Zarządzanie Finansami i Rachunkowość, nr 3 (2), 2015, s. 41-52 (baza ERIH Plus).
4. *Ocena płynności finansowej grup kapitałowych na podstawie rachunku przepływów pieniężnych na przykładzie przemysłu metalowego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 3 (12), 2012, s. 70-86 (współautorstwo: K. Prędkiewicz).
5. *Analiza płynności statycznej grup kapitałowych na przykładzie przemysłu metalowego*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 271, 2012, s. 170-183 (współautorstwo: K. Prędkiewicz).
6. *Ocena sytuacji finansowej operacyjnych grup kapitałowych*, Wydawnictwo Wolters Kluwer Polska - Oficyna, Warszawa 2011, s. 300 (monografia).
7. *Konsolidacja sprawozdań finansowych a ocena sytuacji finansowej grupy kapitałowej*, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 181, 2011, s. 538-547.
8. *The impact of the parent company on the investment activity of capital group entities*, [w:] Dluhošová D. (red.), *Financial management of firms and financial institutions*, Conference proceedings from 8th international scientific conference, VŠB–Technical University Ostrava, Ostrava 2011, s. 404-412 (baza Web of Science).
9. *Nadzór właścicielski w grupie kapitałowej*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 38, 2011, s. 875-884.
10. *Wybrane zagadnienia restrukturyzacji grup kapitałowych*, [w:] Borowiecki R., Jaki A. (red.), *Restrukturyzacja w obliczu nowych wyzwań gospodarczych. Zarządzanie – Strategia – Analiza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie, Kraków 2010, s. 769-780.
11. *Finansowanie działalności podmiotów grupy kapitałowej*, [w:] Duraj J. (red.), *Przedsiębiorstwo na rynku kapitałowym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2010, s. 257-269.
12. *Rzeczywista i wirtualna konsolidacja środków pieniężnych z rachunków bankowych spółek grupy kapitałowej*, *Przedsiębiorczość i Zarządzanie*, tom XI, zeszyt 10, 2010, s. 309-318.

5.4. Pozostałe publikacje

Nie wszystkie publikacje wskazane w załączniku 5, a poddane syntetycznemu omówieniu w niniejszym załączniku, mogłam przyporządkować do wymienionych wątków wymienionych w ramach punktów 5.1-5.3. Poza odrębnym (wyżej zamieszczonym) omówieniem prac naukowych, na uwagę zasługują jeszcze trzy pozycje:

1. *Czynniki kształtujące sytuację finansową obiektów infrastruktury sportowej (krytych pływalni)*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia, nr 59, 2013, s. 281-290.

2. *Sytuacja finansowa obiektów infrastruktury sportowej (krytych pływalni)*, Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, *Finanse, Rynki Finansowe, Ubezpieczenia*, nr 59, 2013, s. 271-280.
3. *Wykorzystanie elementów e-learningu do prowadzenia zajęć z przedmiotu Ocena efektywności inwestycji – doświadczenia i wnioski*, [w:] Gospodarowicza A. (red.), *Dydaktyka finansów na kierunku finanse i rachunkowość*, Materiały konferencyjne, Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, Wrocław 2011, s. 101-110 (współautorstwo: K. Prędkiewicz).

Dwie pierwsze wymienione publikacje związane z funkcjonowaniem obiektów infrastruktury sportowej są ważne z punktu widzenia mojej działalności eksperckiej i aktywnością na polu praktycznym (zob. załącznik nr 7, punkt 3). Ostatnia z wymienionych publikacji jest efektem mojej aktywności w obszarze działalności dydaktycznej na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu, a w szczególności moich doświadczeń w prowadzeniu zajęć w formie e-learningowej.

6. Podsumowanie dorobku i osiągnięć naukowo-badawczych

Rezultatem mojej aktywności publikacyjnej jest dorobek obejmujący łącznie 41 prac, z czego 34 powstało po uzyskaniu przeze mnie stopnia doktora (tab. 6.1).

Tabela 6.1. Dorobek publikacyjny

Rodzaj publikacji	Liczba publikacji po uzyskaniu stopnia doktora		Liczba publikacji przed uzyskaniem stopnia doktora
	autorstwo własne	współautorstwo	
Monografie w języku polskim	2	-	-
Rozdziały w monografiach w języku polskim	4	1	3
Rozdziały w monografiach w języku angielskim	1	-	-
Artykuły w czasopismach naukowych w języku polskim	15	7	4
Artykuły w czasopismach naukowych w języku angielskim	2	2	
Razem publikacje	24	10	7
	34		
Liczba punktów za publikacje naukowe	322,5		b.d.*

*b.d. - brak danych

Ważnym elementem mojego rozwoju naukowego jest udział w konferencjach i seminariach naukowych, które są okazją do prezentacji wyników prac badawczych szerszej publiczności oraz prowadzenia dyskusji naukowej. W swojej karierze miałam okazję

wielokrotnie aktywnie uczestniczyć w takich dyskusjach. Ponadto na jednej międzynarodowej konferencji byłam prowadzącą sesję naukową, a trzykrotnie wyznaczona byłam na dyskutanta na dwóch międzynarodowych i jednej krajowej konferencji. Jako pracownik Katedry Pracy i Kapitału uczestniczę także w cotygodniowym międzykatedralnym i międzywydziałowym seminarium naukowych, których gospodarzem jest Katedra Ekonomiki i Organizacji Przedsiębiorstwa Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu. W ciągu ostatnich dwóch lat dwukrotnie występowałam z referatem podczas tego seminarium. W ramach mojej Katedry odbywają się również seminaria naukowe, którym do 2018 r. przewodniczyła prof. dr. hab. inż. Małgorzata Gableta, a obecnie dr hab. inż. Anna Cierniak-Emerych, prof. UE. Od 2018 r. w ramach Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego odbywają się również otwarte zebranie Rady Naukowej Instytut Nauk Ekonomicznych i Rady Naukowej Instytut Chemii i Technologii Żywności, podczas których przedstawiane są koncepcje często interdyscyplinarnych badań naukowych. W zebraniach tych również mam możliwość uczestniczyć. W tym miejscu dodam, że do 2018 r. dyrektorem Instytutu Nauk Ekonomicznych był prof. dr hab. inż. Stefan Wrzosek, który miał nieoceniony wpływ na mój rozwój naukowy od czasu seminarium magisterskiego podczas moich studiów poprzez studia doktoranckie i pracę na Uniwersytecie Ekonomicznego we Wrocławiu.

Liczbę konferencji i seminariów (poza cotygodniowym seminarium międzykatedralnym i międzywydziałowym, seminarium katedralnym i wydziałowym) z moim udziałem w ujęciu syntetycznym przedstawiłam w tab. 6.2 (szczegółowe zestawienie prezentuję w załączniku nr 7, tab. 1.2).

Tabela 6.2. Aktywność konferencyjna

Wyszczególnienie	Po doktoracie	Przed doktoratem	Razem
Udział w międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych z referatem oraz wystąpieniem	12	1	13
Udział w międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych z referatem	7	-	7
Udział w międzynarodowych konferencjach i seminariach naukowych bez referatu	23	4	27
Udział w krajowych konferencjach i seminariach naukowych z referatem oraz wystąpieniem	13	4	17
Udział w krajowych konferencjach i seminariach naukowych z referatem	4	-	4
Udział w krajowych konferencjach i seminariach naukowych bez referatu	27	7	34
Razem	86	16	102

Spośród spotkań naukowych, w których uczestniczyłam, a odbywających się poza granicami kraju, pragnę wspomnieć o wydarzeniach mających miejsce w takich miastach jak:

- Porto, Portugalia (wystąpienie na międzynarodowym seminarium naukowym, 16 maja 2018 r.),
- Walencja, Hiszpania (udział w 40th Annual Congress of the European Accounting Association, 10-12 maja 2017 r.),
- Oslo, Norwegia (udział w 43rd European Finance Association (EFA) Annual Meeting, 16-20 sierpnia 2016 r.),
- Budapeszt, Węgry (udział w 2nd East-Central European Conference on Sustainable Development - SUSCO Budapest 2015, 9 października 2015 r.),
- Ostrawa, Czechy (udział w 8th International Scientific Conference *Financial management of firms and financial institutions*, 6-7 września 2011 r.).

Zestawienie ukazujące mój udział w projektach badawczych po uzyskaniu stopnia doktora zamieściłam w tab. 6.3.

Tabela 6.3. Zestawienie uczestnictwa w projektach badawczych po uzyskaniu stopnia doktora

Lp.	Data	Podmiot	Opis projektu
1.	2019 r.	University of Seville (Universidad de Sevilla)	Udział w projekcie związanym z przygotowaniem badań bazujących na danych ESG (projekt w trakcie realizacji)
2.	2019 r.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Udział na etapie badań jakościowych w społecznym projekcie badawczym SCALINGS (<i>Scaling up Co-Creation: Avenues and Limits for Integrating Society in Science and Innovation</i>) prowadzonym w ramach unijnego programu Horizon2020. SCALINGS to projekt, w ramach którego współpracują ze sobą jednostki naukowe z 10 państw Unii Europejskiej. Celem projektu jest przeanalizowanie praktyk współtworzenia (<i>co-creation</i>) w inicjatywach dotyczących innowacyjnych technologii tj. energia miejska, robotyka, pojazdy autonomiczne (projekt w trakcie realizacji)
3.	2018 r.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Udział w opracowaniu koncepcji projektu <i>Wytłoki rzepakowe realną alternatywą dla importowanej śrutu sojowej</i> w ramach programu GOPOSTRATEG - strategiczny program badań naukowych i prac rozwojowych <i>Społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków</i> (projekt w trakcie oceny NCBiR)
4.	2018 r.	University of Porto (Universidade do Porto)	Udział w projekcie związanym z przygotowaniem opracowania <i>Corporate Social Responsibility – with particular emphasis on practices in sustainability reporting of companies (also integrated reporting) in Poland and Portugal and Social Responsibility Education in these countries</i> (etap stażu: 14-25.05.2018 r.)

5.	2017 r.	Technical University of Valencia (Universitat Politècnica de València)	Udział w projekcie związanym z przygotowaniem opracowania <i>Corporate Social Responsibility – with particular emphasis on practices in sustainability reporting of companies (also integrated reporting) in Poland and Spain and Corporate Financial Performance vs. Corporate Social Performance of companies in these countries</i> (etap stażu: 7-21.05.2017 r.)
6.	2017 r.	University of Girona (Universitat de Girona) / Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu	Udział w projekcie związanym z przygotowaniem opracowania <i>CSR reporting in Poland and Spain</i> (etap stażu: 27-31.03.2017 r.)
7.	2015 r.	Budapest University of Technology and Economics (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem)	Udział w projekcie związanym z przygotowaniem opracowania <i>Practices in sustainability reporting of companies and sustainability consulting practices</i> (etap stażu: 14.09.-09.10.2015 r.)
8.	2012 r.	University of Salamanca (Universidad de Salamanca)	Udział w projekcie związanym z opracowaniem <i>Raportu do kursu e-learningowego</i> dotyczącego szkolnictwa wyższego w Hiszpanii; członek zespołu projektowego TALARIA (<i>Teaching And eLearning advAnces in euROpean mobility spAce</i>); projekt realizowany w ramach programu Leonardo da Vinci <i>Uczenie się przez całe życie</i> (etap stażu: 15-30.03.2012 r.)

Moja aktywność na polu naukowym nie ogranicza się jedynie do publikacji naukowych i uczestnictwa w konferencjach i seminariach naukowych. Mój wkład pracy widoczny jest również przez zaangażowanie we współpracę z różnymi podmiotami na polu naukowym. Wybrane przykłady mojej współpracy z podmiotami prezentuję w tab. 6.4.

Tabela 6.4. Zestawienie współpracy z podmiotami na polu naukowym

Lp.	Data	Podmiot	Rodzaj współpracy
1.	2017 r.	Grupa robocza ds. edukacji i popularyzacji CSR działającej przy Zespole ds. zrównoważonego rozwoju i społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw - organ pomocniczy Ministra Rozwoju i Finansów	Udział w projekcie dotyczącym CSR w małych i średnich przedsiębiorstwach, w tym współudział w opracowaniu <i>Deklaracji odpowiedzialnego przedsiębiorcy</i> (wersji do konsultacji)
2.	2015 r.	Deloitte - Sustainability Consulting, Deloitte Central Europe	Udział w projekcie związanym z opracowywaniem raportów zintegrowanych przedsiębiorstw
3.	2015 r.	Deloitte - Sustainability Consulting, Deloitte Central	Udział w projekcie związanym z doskonaleniem metod oceny poziomu i stopnia złożoności podejmowanych przez

	Europe	firmę działań w jak najszerszym zakresie społecznej odpowiedzialności - doskonalenie ankiet i metod weryfikacji dla RESPECT Index
4.	2015 r.	Deloitte - Sustainability Consulting, Deloitte Central Europe
		Udział w projekcie na temat efektywności energetycznej w ramach rozwiązań dla miast. Punktem wyjścia do opracowania były pomysły dotyczące wyzwań - typu klienta - potrzeb - rozwiązań

Dodatkowo angażuję się w działalność popularyzującą naukę nie tylko w ramach funkcji prodziekana ds. rozwoju i promocji Wydziału Inżynieryjno-Ekonomicznego, którą pełnię na Uniwersytecie Ekonomicznym we Wrocławiu od 2016 roku. W ramach działalności popularyzującej naukę wyrażałam swoje zaangażowanie dodatkowo poprzez udział w zespołach eksperckich, wykonanie ekspertyz i rekomendacji, recenzji projektów oraz publikacji (także w języku angielskim), członkostwo w międzynarodowych oraz krajowych organizacjach i towarzystwach (tab. 6.5). Szczegółowy wykaz tych inicjatyw prezentuję w załączniku nr 7.

Tabela 6.5. Zestawienie pozostałej aktywności

Wyszczególnienie	Liczba inicjatyw
Udział w zespołach eksperckich	16
Wykonanie ekspertyz i rekomendacji	16
Członkostwo w międzynarodowych oraz krajowych organizacjach i towarzystwach	2
Organizacja wydarzeń popularyzujących naukę	11
Recenzowanie publikacji w czasopiśmie międzynarodowych (w j. ang.)	2

Nieodłącznym atrybutem opisującym pracę pracownika naukowo-dydaktycznego jest sprawowanie opieki nad studentami oraz rozwijanie umiejętności poznawczych i zarażanie ich pasją do wybranych dziedzin. To trudne i odpowiedzialne zadanie realizowane jest między innymi w ramach zajęć dydaktycznych i spotkań seminaryjnych. W minionych latach (począwszy od 2009 r.) mój wkład w opiekę naukową studentów można wyrazić poprzez miernik, jakim jest liczba prac dyplomowych, których byłam promotorem lub recenzentem. Z podsumowania tej liczby wynika, że byłam promotorem 87 prac dyplomowych, w tym 27 prac magisterskich, 39 prac inżynierskich i 21 prac licencjackich. Dodatkowo byłam recenzentką 58 prac dyplomowych, w tym 49 prac magisterskich i 9 prac licencjackich. W ramach działalności dydaktycznej w roku akademickim realizuję średnio 440 godzin zajęć. Wychodząc naprzeciw innowacyjnym metodom prowadzenia zajęć jestem wśród nielicznej jeszcze grupie osób prowadzących zajęcia z wykorzystaniem technik uczenia na odległość, czyli e-learningu.

Za wyróżniające osiągnięcia naukowo-badawcze zostałam nagrodzona i wyróżniona czterokrotnie (3-krotnie przez Rektora Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu i nominowana do nagrody β ETA). W tab. 6.6 przedstawiam wykaz tych nagród i wyróżnień.

Tabela 6.6. Zestawienie nagród i wyróżnień związanych z działalnością naukowo-badawczą

Lp.	Rok przyznania	Nazwa organu przyznającego nagrodę	Nazwa nagrody i tytuł z jakiego została przyznana
1.	2018 r.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Rektorska nagroda pierwszego stopnia za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej
2.	2017 r.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Rektorska nagroda drugiego stopnia za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej
3.	2012 r.	Uniwersytet Szczeciński	Nominacja do nagrody β ETA 2012 za wybitne osiągnięcia w dziedzinie zarządzania finansami (przewodniczący kapituły: prof. dr hab. Dariusz Zarzecki, Uniwersytet Szczeciński, Wydział Nauk Ekonomicznych i Zarządzania) – jedna z pięciu nominacji spośród około dwustu zgłoszeń z Polski
4.	2009 r.	Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu	Rektorski dyplom uznania w związku z osiągnięciami w pracy naukowej w roku 2008

Informacje o pozostałych projektach badawczych, współpracy z podmiotami, pozostałych nagrodach i wyróżnieniach, a także szczegółowy wykaz wybranych konferencji i seminariów, w których brałam udział po uzyskaniu stopnia doktora umieściłam w załączniku nr 7.

podpis Wnioskodawcy